

ČESKÝ Vlasta Gazdíková PRAVOPIS

JAK SI ZLEPŠIT PRAVOPIS

edika.

Český pravopis expres

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.edika.cz
www.albatrosmedia.cz

Vlasta Gazdíková
Český pravopis expres – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

Vlasta Gazdíková

Český pravopis expres

**Edika
Brno
2016**

Obsah

I.	Vyjmenovaná slova	5
II.	Psaní ú/ů	35
III.	Skupiny souhlásek	37
IV.	Psaní skupin bě/bje, vě/vje, pě	43
V.	Psaní předpon s-/se-, z-/ze-, vz-/vze-	50
VI.	Psaní předložeks/se, z/ze	58
VII.	Psaní velkých písmen	62
VIII.	Psaní i/y v koncovkách podstatných jmen	71
IX.	Psaní i/y v koncovkách přídavných jmen	84
X.	Psaní i/í v různých tvarech zájmen	101
XI.	A) psaní i/y v koncovkách sloves v přítčestí minulém (i trpném)	103
XI.	B) psaní i/í v osobních koncovkách sloves	114
XII.	Psaní čárky ve větách	116
XIII.	Psaní věty uvozovací a řeči přímé	126
XIV.	Souhrnné opakování	131
XV.	Překladatelská „lahůdka – pro zdatné češtináře“	136
Klíč		138

I. VYJMENOVANÁ SLOVA

– v jejich kořenech píšeme po obojetných souhláskách *y/ý* (totéž platí i pro psaní slov příbuzných se slovy vyjmenovanými)
(*Poznámka:* nutno brát na vědomí, že některé učebnice volí jiné pořadí vyjmenovaných slov)

5.–9. roč.

Vyjmenovaná slova po b

být, bydlit, obyvatel, byt, příbytek, nábytek, dobytek, obyčej, bstrý, bylina, kobyla, býk, babyka

Další: **Bydžov, Přibyslav, Bystřice, Kobylisy, Bylany, Hrabyně, Zbyněk**

Pozor na rozdíly:

být (existovat, jsem, budu, byl jsem)

nabýt (získat majetek, vědomosti)

dobýt (dobudu něco, zmocním se něčeho)

ubýt (ubude, zmenší se)

přibýt (přibude, zvětší se)

pobýt (pobudu, zdržím se někde)

zbýt (zbude, zůstane)

odbýt (odbudu, udělám ledabyle)

bydlo (příbytek, bydlení)

býlí (plevel)

bít (tlouci někoho)

nabít (mobil, baterii, pušku, natlouci někomu)

dobít (dobíjí baterii)

ubít (utlouci)

přibít (přitlouci hřebík)

pobít (potlouci, pobít střechu plechem)

zbít (zbíjí někoho)

sbít (stluču, sbíjí něco dohromady)

odbít (odtlouci, hodiny odbíjí čas)

bidlo (tyč)

bílý, bílí (má bílou barvu jako mléko, sníh)

bílit – bílí (natírat na bílo – zeď, stůl apod.)

Cvičení

Doplňte i/í nebo y/ý.

1.

b__l jsem u bab__čky, zb__tek dne, šli b__chom k vám, stádo dob__tka, b__lkový chleb__ček nám chutnal, zb__tek ob__lí, přib__ly nové b__ty, pob__li jsme v Příb__slavi, ob__lené stěny, rozb__té okno, neobvyklý ob__čej, b__čí zápasy, b__tva na B__lé hoře, zab__vá se b__linkářstvím, b__dná situace s b__dlením, b__l zb__t kamarádem, vyb__tý mob__l, kdyb__ se to povedlo

2.

b__tové družstvo, hb__tý b__ček, b__lit ob__dlí, starý ob__čej, sb__rka motýlů, horská b__střina, nab__té vědomosti, nab__tá zbraň, vyb__tý mob__l, navštívit Kob__lisy a B__džov, ob__čejná b__lina, hb__tě vyb__hat, vaječný b__lek, zb__l dob__tek, zb__tek ob__vatel, b__strá bab__čka, pálí ho dobré b__dlo, slepice sedí na b__dle

3.

dob__vat uhlí, pozb__t peníze, sb__t ptačí budku, přib__t hřeb__k, ub__vat na váze, pob__t mezi přáteli, hodiny odb__jely, odb__t hosty, nové b__dlišť v B__střici, Zb__něk neb__l ve škole, b__linkový čaj, rozb__té okno, zb__tý pes, dob__vat pařez, zlob__vé děti, podivné b__tosti, b__tevní pole, zb__vající b__ty, ob__čejný den, sb__rat b__lí

Doplňte i/í nebo y/ý a napište jako diktát.

4.

B__li jsme na horách. Kochali jsme se b__lymi vrcholky hor. Své nepřátele b__li hlava nehlava. Sourozenci se mezi sebou pob__li. Na dovolené jsme

pob__li dva týdny. Hodiny odb__ly půlnoc. Živil se b__lím. Krupob__tí zničilo úrodu. Ob__čejně b__vá ráno mrazík. Nab__tá puška visí na dřevěném b__dle. Do školy přib__lo několik žáků. Obě cesty se nahoře sb__haly. Kob__la hb__tě pob__hala po silnici. B__strý potůček přeskakuje kameny. Do b__tu nám přivezli nový náb__tek. Stěhování do nového b__dliště prob__halo podle očekávání.

5.

Ve městech přib__vá nových ob__vatel, ve vesnicích naopak ub__vá. Z ohrady vyb__hal splašený b__k. B__l nejvyšší čas sb__t budku pro ptáky. Na b__dle se usadil holub. Kdyb__ jim šla práce lépe od ruky, b__li b__měli střechu plechem už dávno pob__tou. B__l ob__čejný všední den, ale na náměstí se sešlo neb__vale mnoho ob__vatel B__liny. B__strá Jana sb__rala ráda b__liny, z nich nám pak vařila čaj. V B__střici přib__l nový přechod pro chodce. B__valí ob__vatelé ub__tovny b__li vyhoštění pro nevhodné chování.

6.

Stěhování do nového b__tu

Naše rodina se přestěhovala do Přib__slavi. Nový přib__tek jsme b__li nuceni zrekonstruovat. Ze všeho nejdříve prob__halo v__běrové řízení na stavební práce. Nejv__hodnější spolupráci nám nab__dla firma pana B__lého. Stará rozb__tá okna nám v__měnili za nová s b__lými dřevěnými rámy. Potom nám ve všech m__stnostech přib__ly nové plovoucí podlahy. Nakonec na nás zb__lo vyb__lení všech pokojů. Po pečlivém úkl__du celého b__tu nám přivezli náb__tek. Prvními návštěvníky našeho nového přib__tku b__la bab__čka z B__džova a kamarád Zb__něk. Oba jsme pohostili tvarohovými koláčky a b__linkovým čajem. Hosté nám pochválili naše b__dlení a m__jsme b__li spokojeni.

7.

V následující tabulce vyhledejte všechna vyjmenovaná slova po b a vypište je vedle tabulky.

P	Ř	Í	B	Y	T	E	K	A	B	V	O
Ř	E	Z	Ý	S	T	U	E	F	O	B	B
I	A	L	K	O	B	Y	L	A	Y	S	Y
B	N	J	O	R	V	T	V	Č	E	N	V
Y	I	K	Ě	Z	O	K	E	D	F	Á	A
S	L	Ě	Ý	G	Ž	J	H	A	T	B	T
L	Y	N	R	R	D	M	K	N	I	Y	E
A	B	Y	T	O	Y	Y	V	U	L	T	L
V	O	B	S	Z	B	Y	K	M	D	E	F
U	S	Z	Y	A	A	T	E	S	Y	K	J
T	D	O	B	Y	T	E	K	O	B	Ý	T

8.

a) Všechna následující příbuzná slova přiřazujte k těmto vyjmenovaným slovům: *být, bydlit, obyvatel, byt, bystrý*.

(Poznámka: pro rozlišení můžete použít různobarevné pastelky nebo fixy, kterými označíte slova patřící do stejné skupiny. Potom je teprve vypíšete k vyjm. slovům do příslušných řádků.)

zabydlit, obyvatelstvo, ubytovna, zbystřit, kdyby, dobyvatel, vybydlený, bystrost, bytový, bydlení, obývací, pobýt, ubytovací, bystrozraký, obývat, obydlí, zbytek, bystrina, úbytek, bydliště, obytný, Bystřice, obyvatelný, blahobyť, bytná, bystře, přibýt na váze

být: _____

bydlit: _____

obyvatel: _____

byt: _____

bystrý: _____

b) Utvořte věty s následujícími slovy: *být, bydlit, obyvatel, byt a bystrý* (věty dopište do cv. 8. a) do příslušných řádků).

Vyjmenovaná slova po l

slyšet, mlýn, blýskat se, polykat, vzlykat, plynout, plýtvat, lysý, lýtko, lýko, lyže, pelyněk, plyš

Další: slynout, plytký, vlýs, Volyně, Lysolaje, Lysá hora, Lysá nad Labem

Pozor na rozdíly:

mlýn (budova se zařízením na mletí obilí)

blýská se (objevují se blesky)

lyska (pták nebo lysina)

lýčený (z lýka)

vyplývat (být důsledkem, být ponaučením)

slynout (být proslulý)

vlýs (ozdobný pruh ve stavebnictví)

lyže (sportovní náčiní sloužící k pohybu na sněhu)

mlít (ve významu drtit, zakončení –ít jako např. ve slově třít)

blízká (málo vzdálená, nedaleká)

líska (keř nebo bedýnka na ovoce)

líčený (děj, obličej)

nalíčený/-á (obličej, past)

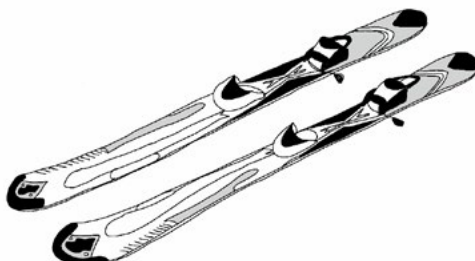
vyplivat, vyplivovat (něco z úst)

slinit (vlhčit slinami)

lis (přístroj na lisování = stlačování, vlisováním vzniká vlis)

líže (něco, např. lízátko, zmrzlinu)

ližina (podklad pod břemeno, trámec)

Cvičení

Doplňte i/í nebo y/ý.

9.

l__bové maso, nesl__chaná věc, ml__nář, bl__zko nás, zabl__sklo se, chytrá l__ška, l__tostivá L__dka, pl__nový vaříč, vzl__kající dítě, pára se rozpl__nula, kabelka z l__ka, pl__živý pohyb, ml__t kávu, skl__čený pohled, upl__nulý rok, zraněné l__tko, kočka se l__sá, l__skový keč, mechy a l__šejníky, vyl__čit příběh, pracovat na l__su

10.

sl__bená odměna, pol__kat prášky, l__žárský svah, nedosl__chat, L__sá nad Labem, pl__tký potůček, nebezpečný l__kožrout, čaj z pel__ňku, pl__šová příkrývka, l__bý zvuk housl__ček, seml__t mouku, ml__nské kolo, l__bezné l__čko, nový pl__noměr, nepl__tvej jídlem, l__pový květ, bl__skavý pl__šek, bl__žil se l__stopad, pl__šnový sýr

11.

nesl__chaná věc, vyhl__dková věž, týden rychle pl__ne, kabelka z l__ka, l__tkový sval, pl__nová kotelná, sl__sovaný papír, nabl__skaná l__muzína, sladká l__monáda, narýsuj l__choběžník, pl__šový l__mec, úkl__dová četa, oči se jim kl__žily, vl__sala se do jejich přízně, všichni měli l__sinu na hlavě, l__ščí doupě, v pokoji byla pl__seň, l__žářské vybavení, vl__dná a kl__dná kamarádka, fotbalová l__ga, l__bozvučné tóny, něco z toho vypl__vá

Doplňte i/í nebo y/ý a napište jako diktát.

12.

Prudký l__ják rozvodnil pl__tké řeky. L__ska je pták. Vítr ohýbal l__sku až k zemi. Bolelo mě l__tko. Kolem nás se nesl__šně propl__žila úl__sná kočka.

L__dé z bl__zkého okolí vozí do ml__na se ml__t obilí. Malé kotě se rádo l__sá. Kočka l__že mléko z misky. Sl__bila mi l__skové ořechy. Děda má l__sou hlavu. Bl__ská se na lepší časy. Čeká nás vel__ký úkl__d. Přijeli jsme do Vol__ně. Čas rychle pl__ne. Dítě usedavě vzl__kalo.

13.

L__tostivý L__bor

V l__stopadu žáci sedmých ročníků v__plňovali přihlášku na l__žařský kurz. Všichni se už moc těšili, hlavně L__buška, L__dka, L__za, L__nda, El__áš, jen L__bor měl obavy ze svého l__žařského umění. Přibl__žil se den odjezdu, všichni sbal__li svá zavazadla, l__že i l__žáky a naložili je do autobusu. Cesta rychle uběhla za zpěvu l__bých písní a už zastavovali před ub__tovnou pod L__sou horou. Odpoledne prob__halo dělení žáků do družstev. L__bor si navlekl komb__nézu barvy l__la, na hlavu si nasadil pl__šovou čepici a ruce vsunul do teplých palčáků. L__ně se v__batolil z chaty a m__rný kopec sjel tak neobratně, že skončil v bl__zkém křoví. L__dé stojící u l__žařského vleku se mu začali smát a l__tostivý L__bor se rozvzl__kal. Ke své nel__bosti skončil v posledním družstvu. V závěru pob__tu se ale v__pracoval v docela schopného l__žáře a všem posměváčkům v__třel zraky.

14.

V následující tabulce vyhledejte všechna vyjmenovaná slova po l a vypište je vedle tabulky.

(Poznámka: jedno slovo nebude vyjmenované, ale jen příbuzné. Poznáte ho?)

V	A	U	P	L	Ů	T	V	A	T	E	Z	K	S	L	O
Z	E	S	K	R	V	U	P	Š	A	S	Ě	R	O	Y	K
L	Y	Ž	E	Š	A	O	R	K	N	N	I	Y	V	S	R
Y	B	O	Y	Z	K	N	Č	O	Y	N	O	K	T	Ý	L
K	I	L	O	Ý	Š	Y	B	L	Y	Š	T	Ě	T	S	E
A	P	O	L	R	E	L	E	L	A	E	S	Z	I	Y	U
T	A	K	Y	L	O	P	P	A	S	L	Y	Š	E	T	O

15.

a) Všechna následující příbuzná slova přiřazujte k těmto vyjmenovaným slovům: *slyšet, mlýn, blýskat se, plynout, lyže*.

(Poznámka: pro rozlišení můžete použít různobarevné pastelky nebo fixy, kterými označíte slova patřící do stejné skupiny. Potom je teprve vypíšete k vyjm. slovům do příslušných řádků.)

lyžařský, blyštět se, uplynulý, mlýnský, nedoslýchavost, lyžovat, mlynářka, vyslychat, rozplynout se, nablýskaný, neslyšný, mlýnek, zalyžovat si, neslyšící, blýsknout se, splynout, lyžař, plynný, zablýsknout se, mlýnice, neslychaný, vyplynout, blýskavý, mlynářský, lyžování

slyšet: _____

mlýn: _____

blýskat se: _____

plynout: _____

lyže: _____

b) Utvořte věty s následujícími slovy *slyšet, mlýn, blýskat se, plynout, lyže* (věty dopište do cv. 8. a) do příslušných řádků).

Vlastní tvořivost

Vytvořte krátký příběh, v němž použijete různá vyjmenovaná a příbuzná slova po l.

Vyjmenovaná slova po m

my, mýt, myslit i myslet, mýlit se, hmyz, myš, hlemýžď, mýtit, zamykat, smýkat, dmýchat, chmýří, nachomýtnout se, Litomyšl
 Další: **mýto, mykat, mys, sumýš, Kamýk**

Pozor na rozdíl:

my (1. os. množ. č.)

mýt (čistit, omývat vodou)

mýval (medvěd)

mýlí se (žije v omylu)

vymýtit (vykácet stromy)

rozdmychat (rozfoukat)

sumýš (mořský živočich z kmene ostnokožců)

mykat (rozvolňovat přízi)

mi (mně, 3. pád zájmena já)

mít (vlastnit)

míval (opakovaně měl)

milý (přítel), **milí** (přátelé)

vymítat (vypuzovat, vyhánět zlé duchy)

rozmíchat (promísit)

Cvičení

Doplňte i/í nebo y/ý.

16.

um__vat podlahu, nemá to sm__sl, udělit m__lost, prům__slový závod,
 zam__kat dveře, m__ší kožíšek, m__sto u okna v m__stnosti, m__slivecký
 klobouk, platit m__tné, barevný m__ček, m__lá mam__nka, užitečný
 hm__zožravec, nakažlivý sm__ch, m__rný vítr, vym__slel nesm__sly, pole-
 tující chm__ří, svědom__tá studentka, sm__kat se s bednou, podala m__
 sešit, malé sm__tko, m__ se máme

17.

budu m__t narozeniny, chtěla m__t podlahu, m__jeli jsme sídliště,
nachom__tnout se u nehody, zm__lil se ve výpočtech, m__chat v m__se těsto,
rozdm__chat oheň, zlom__slný člověk, nová m__čka, dostat sm__k, hlem__ždí
ulita, úzký průsm__k, nejvzdálenější m__s, napiš osm__čku, m__rové jednání,
m__losrdná lež, dotěrný hm__z, vym__slet nový výrobek, um__vat se m__dlem,
nem__lý om__l, koncert v Litom__šli

18.

vym__ká se průměru, um__la nádobí v m__čce, m__čové hry, nam__šlená
M__rka, m__ už něco vym__slíme, podej m__tu m__kinu, ochom__tal se
kolem m__slivny, prozradila ho m__m__ka, prům__slový areál, byl v tom
úm__sl, nam__chané krm__vo, neumí vým__k, m__zerný výsledek, špatná
m__ra, houslový sm__čec, odm__kal m__stnost, zaplacené m__tné, navštívit
Kam__k, staré m__nce, m__zející m__ška, m__zní uzliny

Doplňte i/í nebo y/ý a napište jako diktát.

19.

Občas se m__m__hly hlavou dobré m__šlenky. M__dnes m__říme do diva-
dla. M__val je malý medvídek. Někdy jsem m__val z matematiky i jedničku.
Zam__lovala si tento m__lý kraj. Nikdo není neom__lný. Um__j to jablko.
Um__vej si ruce m__dlem. M__rek um__dobře m__řit na cíl. Na m__tině stála
m__slivna. M__sleli jsme na vás. Dom__šliví lidé jsou k sm__chu. M__lada
se tak často nem__lí. Musíme m__t nádobí. M__rozum__me i anglicky. Auto
dostalo sm__k. Zvolili hlem__ždí tempo.

20.

Cesta k myslivně

Jednou si Mluška a Mladka vymyslely, že půjdou k myslivně, která byla ukrytá v hlubokém lese. Mlně si myslely, že ji brzo najdou. Ale to byl velký omyl. Nejdříve zabloudily na mýtinu. Tam se na chvíli posadily a přemýšlely, kudy dál. Kolem nich se mýhali různobarevní motýli. Mezi vysokými a štíhlými smrky a jedlemi se nachomýtla rezavá liška, v dálce se mýhotala světlýlka. V tom něco zasáhlo a děvčata s mýšlenkou na nejhorší spatřila plazící se zmiji. Mladka zašeptala Mlušce, aby byla zticha a nehýbala se. Tak se zmije proplížila kolem nich bez povšimnutí. Děvčata už na nic nečekala a prchala z mýtiny dál do lesa. Najednou se před nimi objevila myslivna. Tam měli právě schůzku mýstní myslivci. Děvčata byla ráda, že všechno dobře dopadlo a že na zpáteční cestě je myslivci ochráněni.

21.

V následující tabulce vyhledejte všechna vyjmenovaná slova po m a vypište je vedle tabulky.

(Poznámka: jedno slovo nebude vyjmenované, ale jen příbuzné. Poznáte ho?)

L	H	L	E	M	Ý	Ž	Ď	E	X	M	M	Y	Š
I	V	M	A	B	D	F	C	S	I	M	P	Z	L
T	K	I	Y	A	A	O	Y	B	F	Ý	V	K	M
O	S	E	E	Z	A	M	Y	K	A	T	Y	U	Ý
M	U	Y	X	C	B	Y	N	A	M	J	M	W	L
Y	M	T	G	F	D	S	S	M	P	O	Y	E	I
Š	Ý	I	Q	V	H	L	J	Ý	L	L	Š	T	T
L	Š	T	Í	Z	T	I	F	K	H	M	L	A	S
M	A	Ý	Ř	U	G	T	R	E	E	V	E	K	E
Ý	D	M	Ý	CH	A	T	D	T	J	M	N	Ý	P
T	C	B	M	X	E	T	U	M	N	W	Ý	M	Y
O	N	A	CH	O	M	Ý	T	N	O	U	T	S	E

22.

Všechna následující příbuzná slova přiřazujte k těmto vyjmenovaným slovům: *mýt, myslit, mýlit se, zamykat, smýkat, mýtit*.

(Poznámka: pro rozlišení můžete použít různobarevné pastelky nebo fixy, kterými označíte slova patřící do stejné skupiny. Potom je teprve vypíšete k vyjm. slovům do příslušných řádků.)

smýček, mylný, omyvatelný, pomyslet, uzamykatelný, vymýcený, smýčit, výmysl, mýval, mýtina, odemykat, prosmýknout, mýlka, omytý, zamyšlený, průsmyk, mýtné, výmyk, omyl, úmysl, myčka, vymykat, mýto, zmýlit se, smýčcový, neomylný, namyšlený, mycí, vymýtit

mýt: _____

myslit: _____

mýlit se: _____

zamykat: _____

smýkat: _____

mýtit: _____

Vlastní tvořivost

Tvořte věty, v nichž použijete různá vyjmenovaná a příbuzná slova po m.

Vyjmenovaná slova po p

pýcha, pytel, pysk, netopýr, slepýš, pyl, kopyto, klopýtat, třpytit se, zpytovat, pykat, pýr, pýřit se, čepýřit se

Další: pýří, Chropyně, Pyšely, Spytihněv, Přepychy, Solopysky, Spytovice

Pozor na rozdíly:

pýcha (namyšlenost, nadutost)

píchá (bodá)

pýchavka (původně od slovesa pýchat = foukat)

pysky (rty)

písky (píščiny, písek) – **pisk** (pronikavý hvizd)

slepýš (beznohý plaz)

slepíš (něco lepidlem)

pyl (jemný prášek v květech)

pil (napil se vody)

opylovat (přenášet pyl)

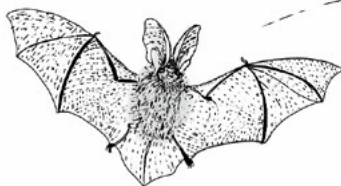
opilovat (něco obrušovat)

Cvičení

Doplňte i/í nebo y/ý.

23.

nečitelné p__smo, cukrářské p__škoty, netop__ří let, zalep__t dop__sní obálku, holub se čep__ří, p__chlavý pohled, odp__kávat si trest, srnčí kop__tka, třp__tivý drahokam, op__lovat nehty, včely op__lují květy, p__tel p__sku, zaječí p__sk, nebudte up__štění, p__šte čitelně, klop__tavá chůze, pop__navá rostlina, zp__tuje své svědomí, polní p__ry, p__skala na p__šťalku, dřevěné p__liny

24.

klop__tat po kamení, snaž se nezp__chnout, zazp__vej p__seň, sp__cí neto-
p__r, pocházím z P__sku, soudní p__tva, p__tlák postřelil srnu, jedeme
do Chrop__ně, dusot kop__t, holubí p__rko, zp__tavý pohled, krasop__sný
nadp__s, kuje p__kle, nap__la se z hrnku, všude je p__l z květů, slep__š se
plazí, slep__t dva pap__ry, p__sčíté břehy, námořní p__rát, letící p__rko

25.

dlouhé p__skání, p__tlačil v cizím revíru, nová třp__tka, p__gmentové
skvrny, p__chlavé pohledy, nevhodná p__tlovina, p__dil se po pachateli,
zatop__l p__linami, p__lotoval malé letadlo, p__lová zrnka, p__tný režim,
po promoci zp__šněl, zp__tuje své svědomí, sp__sovná výslovnost, sp__chla
si nové šaty, připomíná sp__rálu, nové p__žamo, sp__nací špendlíky, tajné
sp__sy, pracně ho vyp__plali, zap__sovat poznámky

Doplňte i/í nebo y/ý a napište jako diktát.

26.

Pep__kovi se podařilo ulovit rybu na třp__tku. Vítr roznášel p__ří pampe-
lišek. Kůň dostal od kováře nové podkovy na zadní kop__ta. Ubytovali jsme
se v přep__chovém hotelu. P__šný člověk nebývá oblíben. P__chavka je
jedlá houba. P__tle se vyrábějí z p__tloviny. K obědu jsme si dali p__kantní
omáčku. Jiřík měl šp__navou p__sanku. Eva klop__la oči a klop__tala
po kamení. Netop__r je chráněný živočich. Podvodník si odp__kává trest
a zp__tuje svědomí. P__l je žlutý prášek. Rozbitý hrníček jsem musel slep__t.
Pole zarůstalo p__rem. Krocán se začal čep__řit. Musel jsem odp__lovat
zámek. Jana krásně zp__vá a hraje na p__ano. Myslivci chytili v lese p__tláka.
Její obličej zdobila drobná p__ha. Rozhodčí odp__skal začátek zápasu.

27.

Plavba lodí

Naše v__letní loď se p__šnila jménem P__voňka. Pan kap__tán P__lař nás nechal usadit na m__sta a pak jsme v__pluli ze Sp__tihněvi do Otrokovic. Během plavby nám pop__soval okolní přírodu a v__právěl zajímavé historiky, při nichž některá děvčata p__štěla strachy. Když jsme proplouvali kolem hustého křoví, naše oči se up__raly na ptačí hnízdo. V něm p__pala rozčep__řená mláďata čekající na potravu. Opoдал se pásla na poli porostlém p__rem srnka se svými mladými. V dále jsme zahlédli dokonce i ztep__lé jedle. Po cyklostezce se proháněli nejen cykl__sté, ale i páníčkové, kteří p__skali na rozdováděné psy. Včely bzučely a p__lně op__lovaly květy. Na konci plavby se loď najednou zakymácela a začala se naklánět. Kamarád Pep__no se lekl a klop__tal k v__chodu. To se už ale kap__tán smál, kolik strašp__tlů se mu podařilo polekat. Vše dobře dopadlo a m__jsme v přístavu v__kročili suchou nohou na pevnou zem.

28.

V následující tabulce vyhledejte všechna vyjmenovaná slova po *p* a vypište je vedle tabulky.

K	P	E	R	N	E	T	O	P	Ý	R	I	P
L	O	Y	V	B	G	T	F	Y	Y	Q	R	Ý
O	P	P	S	M	J	L	H	K	C	S	A	CH
P	Y	Y	Y	K	E	D	R	A	T	H	K	A
Ý	Š	L	N	T	Ř	P	Y	T	I	T	S	E
T	E	B	Y	Y	O	E	A	S	Z	U	O	P
A	L	P	L	S	L	E	P	Ý	Š	V	H	Ý
T	Y	C	Č	E	P	Ý	Ř	I	T	S	E	R

29.

Všechna následující příbuzná slova přiřazujte k těmto vyjmenovaným slovům: *pýcha, třpytit se, čepýřit se, pytel*.

(Poznámka: pro rozlišení můžete použít různobarevné pastelky nebo fixy, kterými označíte slova patřící do stejné skupiny. Potom je teprve vypíšete k vyjm. slovům do příslušných řádků.)

zatřpytit se, načepýřit se, přepych, pytlák, třpytka, rozčepýřený, pytlovina, hrdopýšek, načepýřený, třpyt, pyšnit se, pytláctví, třpytivý, zpychnout, rozčepýřit se, pytlácký, pyšný, pytlacení, přepychový

pýcha: _____

třpytit se: _____

čepýřit se: _____

pytel: _____

Vlastní tvořivost

Vytvořte krátký příběh, v němž použijete různá vyjmenovaná a příbuzná slova po p.

Vyjmenovaná slova po s

syn, sytý, sýr, syrový, sychravý, usychat, sýkora, sýček, sysel, syčet, sypat

Další: Bosyně, Sýrovice, Syneč, Sychrov

Pozor na rozdíly:

sýr, sýra – 2. pád (mléčný výrobek)

sýrový (ze sýra)

syrový (neuvařený)

syřý (syrový, vlhký)

sypat (písek, zrní)

síra (chemický prvek žluté barvy)

sírový (ze síry)

sirý (osiřelý, opuštěný)

sípat (vydávat silně chraplavý hlas)

Cvičení

Doplňte i/í nebo y/ý.

30.

tatínkův s__n a s__novec, ve výstavní s__ni, najedl se dos__ta, s__ťová taška, měs__c pros__nec, pos__pat mákem, chutný s__r, s__ra má žlutou barvu, s__rové maso, škrtat s__rkou, s__chravé počasí, květina bez vody us__chá, cvičit v pos__lovně, hlas s__čka, sladký s__rup, odvážní has__či, malá las__čka, us__chající stromy, s__slí díra, hustý les__k, s__čící pára, prašná s__lnice

31.

kyselina s__rová, s__rová zelenina, nenas__tný s__sel, dětský zás__p, s__korčí hnízdo, namas__rovat záda, s__vý holub, zas__t trávu, s__rová pomazánka, drátěné s__to, spěšná zás__lka, mluvil s__pavým hlasem, buchy s__pané drobenkou, s__biřská zima, husa s__čela, hrad S__chrov, os__řelý s__n, přes__pací hodiny, olomoucké s__rečky, zapnutý s__tič, vyslovuj s__kavky, přiipevněný nos__č

32.

děravé s__tko, prostorná s__ň, šišlat s__kavky, jahodový s__rup, ubývající s__ly, zlověstný s__kot, ovoce mě zas__tilo, s__lážní jáma, s__koří mládě, s__dlo panovnické rodiny, přestaň s__čkovat, s__pka plná obilí, s__lueta stromů, s__mpatický člověk, úplný s__rotek, olomoucké s__rečky, vzdálené s__dliště, používal s__tič, nelehká s__tuace, rozs__pané zrní

Doplňte i/í nebo y/ý a napište jako diktát.

33.

Sníh se tiše s__pe na krajinu. Ozval se zvukový s__gnál. V s__rných lázních se využívá s__ra. Maminka udělala ze s__ra dobrou s__rovou pomazánku. V s__pce se uskladňuje obilí. Pražský hrad byl s__dlem českých králů. Zmije hrozivě s__čela. S__sel prospí celou zimu. Protože jen s__pal, dostal s__rup proti kašli. Letošní podzim byl s__chravý. Celý se třásl jako os__ka. Odjel na léčení do s__rných lázní. Houba s__rovinka je jedlá i za s__rova. Zas__pané horníky brzy zachránili. S__korky hledaly marně nějakou potravu. Raději přestaň s__čkovat. Ve sklepení nás ovanul s__rý vzduch. Jeli jsme na exkurzi do s__rárny.

34.

S__tý hladovému nevěří

B__l s__chravý l__stopad a nás čekalo poslední fotbalové utkání se s__lným mužstvem. Sřetnutí prob__halo na hřišti velkého s__dliště S__chrov. Ten den foukal s__lný vítr, dokonce se začal s__pat s__pký sníh. Hned v páté minutě nám soupeř vs__til první branku a pak už následovala smršť dalších gólů. Já i mí spoluhráči jsme b__li tak vys__leni, že jsme sotva s__pali. S__rý vzduch nás úplně zdolal. Celkové skóre dopadlo pro nás katastrofálně 6:0. Za hlas__tého skandování diváků, kteří oslavovali v__těžství svého mužstva, jsme schl__ple odkráčeli do kab__ny. V tu chv__li se oz__valo mé hladové já. Hb__tě jsem sáhl do batůžku a v__balil krajíc chleba se s__rovou

pomazánkou. Ten mi mam__nka vnutila před odjezdem, protože věděla, že po vys__lujícím zápase se dostaví s__lný pocit hladu. Já jsem tomu nevěřil, ale nakonec jsem jí dal za pravdu. Když jsem se zas__til, hned b__l i smutek z prohraného zápasu ten tam.

35.

V následující tabulce vyhledejte všechna vyjmenovaná slova po s a vyplňte je vedle tabulky.

S	Y	CH	R	A	V	Ý	N	K	E
Q	I	B	C	E	M	I	E	O	S
Ě	S	Á	Ž	S	Z	Č	J	P	Y
S	Y	R	O	V	Ý	F	H	E	P
Y	Č	Y	I	S	E	K	T	B	A
S	E	S	Ř	Z	Y	L	O	J	T
E	T	F	Y	V	B	T	Ý	R	Ž
L	A	C	M	N	E	N	Ý	Č	A
U	S	Y	CH	A	T	S	J	H	K

36.

Všetchna následující příbuzná slova přiřazujte k těmto vyjmenovaným slovům: *syn*, *syťý*, *sýr*, *usychat*, *sypat*.

(Poznámka: pro rozlišení můžete použít různobarevné pastelky nebo fixy, kterými označíte slova patřící do stejné skupiny. Potom je teprve vyplšíte k vyjm. slovům do příslušných řádků.)

syrovátka, osychat, synovský, nasýtit, násyp, sýrový, nasycený, obsypaný, vysychat, synovec, syreček, dosyta, zásyp, zasychat, sypký, zlosyn, sýrárna, přesýpací, nenasytný, sýrař, osypat, vysychající, synek, sytost, sýpka

syn: _____

syťý: _____

sýr: _____

usychat: _____

sypat: _____

Vyjmenovaná slova po v

vy, vykat, vysoký, výt, výskat, zvykat, žvýkat, vydra, výr, výžle, povyk, výheň a slova s předponou vy-, vý-

Další: cavyky, vyza (obrovitá ryba příbuzná jeseteru), Vyškov, Výtoň, Vysočany, Povydrří

Pozor na rozdíly:

výška (od vysoký)

výt (vydávat naříkavé zvuky, např. pes vyje)

výskat (jásavě křičet)

zvykat si (přivykat na něco, někomu)

výr (největší sova, pták)

vysunutý (předpona vy- + sunutý, vyčnívající)

vížka (věžička)

vít (splétáním vytvářet, např. věnec, kytku)

vískat (probírat se někomu ve vlasech)

viklat se (klátit se, pohybovat se sem a tam)

zviklat (zbavit jistoty, učinit nejistým)

vír (krouživý pohyb vody nebo vzduchu)

vír (mikroorganismus)

visutý (zavěšený, visící např. most)

Cvičení**Doplňte i/í nebo y/ý.**

37.

nádherný v__hled z velké v__šky, ničivý v__chr, kabát v__šel z módy, rozhlížet se z hradní v__žky, v__plížit se z domu, hlasitě pov__kovat, oční v__čka, v__nikající v__robek, jásavé zav__sknutí, uv__tat hosty, v__řit prach, únavný v__stup, V__tek stál pod v__kýřem, v__nález zkázy, zasloužené v__tězství, v__dří kožešina, v__v__klaný zub, nedělej cav__ky, pronikavé zav__tí, v__skat se ve vlasech, zv__kat si na v__heň, opakovat v__šlap, cvičit v__myk

38.

v__set na věšáku, v__sít obilí, v__la v__la věnce, krásná v__la, v__voz zboží,
v__brus motoru, vojenská v__zbroj, rozv__knaná židle, krabice s v__kem,
v__ník nehody, dospělým v__káme, špatný zlozv__k, sladké v__šně, nový
v__savač, bezmezná v__ra, v__běh pro zvířata, český velv__slanec, doko-
nalý v__robek, vědecký v__zkum, cestovní v__zum, moje v__zitka, horská
v__ska, v__dět v__ra, zdravá v__živa, v__znamný v__nález, zv__řit vodu,
zdravě se v__v__jet

39.

v__ to přinesete, v__šňový kompot, v__stavní síň, v__sací zámek,
v__v__šené místo, byl nev__nen, v__znamná osobnost, v__borné v__sledky,
v__rové onemocnění, přežv__kavec, neobv__klá událost, rozv__řený prach,
v__hled z v__kýře, v__pili v__no, v__v__knaný sloupek, zv__šit v__nosy,
oční v__čka, v__čnívající pařez, v__ko z krabice, pov__kující a v__skající
děti, upov__dané v__žle, v__kendový pobyt, v__nikající v__hled z hradní
v__žky, nepov__kujte, běsnící v__chřice

Doplňte i/í nebo y/ý a napište jako diktát.

40.

Odsouzený dostal v__jimečný trest. V__ nev__padáte zrovna zdravě.
Konečně jsme dorazili na v__v__šené místo. Obyvatelé zde udržují velmi
neobv__klé zv__ky. Naši hokejisté dosáhli v__sokého v__těžství. V__hlídka
z v__soké hradní v__žky byla okouzlující. V__dry žijí blízko vody. V noci
se přihnala v__chřice. V hodině tělesné v__chovy jsme hráli v__bje-
nou. Na dveřích v__sel v__sací zámek. Oba břehy Dunaje spojuje v__sutý
most. V__tek podává v__borné v__kony. Silnice nás překvapila mnoha
v__moly. V__cv__čená opička v__skočila do v__šky. Na stěně v__sí obrazy.

Zlozv__kům se těžko odv__ká. Děláte s tím zbytečné cav__ky. V__ si neuvě-
řitelně v__mýšlíte. Honza byl hubený jako v__žle. Ve v__nicích se pěstuje
v__nná réva. Odv__kněte si žv__kat při v__učování. Z venku k nám doléhal
hlasitý pov__k a v__skání rozjařených dětí.

41.

V__právění pana V__dry

Pan V__dra rád v__cházel před svůj dům a pov__dal si s vl__dnými kolem-
jdoucími. Nejv__ce jim v__právěl o sv__ch zážitcích s v__drou. Ta si
v hl__nitém břehu potoka, který protéká za jeho zahradou, v__hrabala noru
s doupětem. Časem se tam objev__la dvě mláďata. Pro ně v__dra ulov__la
mnoho ryb a jiných drobných vodních živočichů. Jak ub__hal čas, v__dru
v__stopoval sousedův pes, a tak b__la její skrýš ohrožena. Pan V__dra si
v__hledal hodně informací o v__skytu v__dry u nás a v__hodnotil celou
situaci. V__četl, že v__dra je u nás ohrožený druh, a tak se rozhodl konat.
Zavolal ochránce přírody, kteří v__dru i s mláďaty odchytili a přem__stili
do zoologické zahrady. Pan V__dra chodil pak často v__dru navštěvovat se
sv__mi vnuky V__tkem a V__ktorem. Ti vždycky nadšeně v__skali, když
uv__děli dovádějící v__dří mláďata. Hned je také upoutal v__r vel__ký,
který v__sedával na nev__soké skále opodál. Tak se prav__delné návštěvy
v__dří rodinky staly součástí života pana V__dry.

42.

V následující tabulce vyhledejte všechna vyjmenovaná slova po **v** a vypište je vedle tabulky.

(Poznámka: dvě slova nebudou vyjmenovaná, ale jen příbuzná nebo s předponou vy-, vý-. Poznáte je?)

V	Ý	T	O	Ň	F	C	A	V	Y	K	Y
Ý	C	Z	V	Y	K	A	T	Y	H	G	V
S	V	I	E	Y	L	J	Ř	Š	W	A	Ý
K	Y	Ý	V	B	S	N	M	K	O	Ý	T
A	B	O	T	E	Č	O	Í	O	T	A	Z
T	P	X	V	A	Q	L	K	V	K	H	U
V	Y	D	R	A	H	Ý	V	Ý	H	E	Ň
Ý	G	N	O	F	E	C	V	Ý	F	U	K
R	Y	A	S	V	Y	Ž	L	E	Ý	K	I

43.

Všetchna následující příbuzná slova přiřazujte k těmto vyjmenovaným slovům: **vysoký, výskat, žvýkat, zvykat**.

(Poznámka: pro rozlišení můžete použít různobarevné pastelky nebo fixy, kterými označíte slova patřící do stejné skupiny. Potom je teprve vypíšete k vyjm. slovům do příslušných řádků.)

zlozvyk, výskání, povýšit, přežvykovat, obvykle, výskot, převyšovat, žvýkačka, neobvykle, odvykat, zavýsknout, vysočina, povýšený, žvýkací, návyk, výše, zavýskat, nezvyklý, přežvýkavec, Vyšehrad, zavýsknutí, obvyklý, zvýšení, žvýkání, zvyklost

vysoký: _____

výskat: _____

žvýkat: _____

zvykat: _____

Vyjmenovaná slova po z

brzy, jazyk, nazývat (se), Ruzyně

Pozor na rozdíly:**brzy** (časně)**brzičko** (je odvozeno příponou -íčko, jako ve slovech kratičko, maličko)**nazývat se** (jmenovat se, mít jméno)**nazívat se** (mnoho zívát únavou)**zívat** (únavou, nudou, široce rozevírat ústa)

Doplňte i/í nebo y/ý.

44.

podz__mní počasí, snaž se nez__vat, naz__vej věci pravým jménem, mlsný
 jaz__ček, český jaz__k, z__skané vědomosti, nový z__mník, brz__čko bude
 den, oz__valo se houkání sovy, brz__ zase napiš, nez__rej na mě tak, suchý
 z__p, Praha – Ruz__ně, cestovat do ciz__ny, vysoká z__dka, jaz__kový kurz,
 žlutá z__mnice, slz__čky štěstí, vysoké z__sky, z__nková mast, naučit se
 jaz__kolam

45.

rozbořená z__dka, vz__t si z__mní kabát, dvojjaz__čné nápisy, vyz__vat
 k soutěži, chovat se přez__ravě, hbitý kamz__k, Z__ta se něco naz__vala,
 okenní žaluz__e, fyz__kální jev, oz__mý ječmen, exkurze do mraz__rny,
 brz__čko se stmívá, mraz__cí box, rozrostlý z__mostráz, z__skuchtivý
 člověk, mraz__vý vítr, z__třejší koncert, vyz__vavý pohled, z__mní chlad,
 kočičí jaz__čky, zaz__movaná zahrada

Doplňte i/í nebo y/ý a napište jako diktát.

46.

Nez__vej tak hlasitě. Z__tra ráno budeme brz__vstávat. Na zaklepání se nikdo neoz__val. Přijďte k nám poz__tří. Ráno bude přízemní mraz__k. Brz__čko napadne sníh. Obilí seté na podz__m se naz__vá oz__m. Při cestách po ciz__ně jsem z__skal cenné zkušenosti. Sýkory u nás přez__mují. Střecha je pokryta z__nkovým plechem. Četbou knih z__skáme mnoho vědomostí. Auto táhlo ještě voz__k. Kotě vylizovalo miskou jaz__čkem. V prověrce jsem zkaz__l úplně všechno. Kvůli velké mlze ruz__ňské letiště nepřijímalo. Na nové bundě jsem pokaz__l z__p. Petr vylezl na z__dku. Z lesa se oz__valo houkání sýčka. Chovala se k nim přez__ravě. Dvakrát týdně navštěvuji jaz__kový kurz.

47.

Podz__m a z__ma

Když začíná b__t s__chravo, hlásí se o slovo podz__m. Dny se zkracují a noci prodlužují. Někteří ptáci odlétají do teplých krajů, ostatní přez__mují v bl__zkosti l__nských ob__dlí. Tam z__skávají dostatek potravy, aby přečkali i mraz__vou z__mu. L__dé si pořizují z__mníky a teplé boty. Brz__čko se objevují první mraz__ky a o slovo se hlásí z__ma. Když napadne první sníh, někteří se začínají věnovat z__mním sportům. Pokud je přemůže únava a z__vání z přem__ry l__žování, hledají něco dobrého pro mlsný jaz__ček. Kdo přežene pob__t v mraz__vém ovzduší, dostane z__mnici a horečku. Nezb__vá pak nic jiného, než přes__dlit do teplých peřin, pop__jet horký b__linkový čaj a léčit se. A ten, kdo se bude doma nudit, může se začít učit nějaký c__zí jaz__k.

48.

V následující tabulce vyhledejte všechna vyjmenovaná i příbuzná slova po *z* a vypište je vedle tabulky.

J	A	Z	Y	K	O	V	Ě	D	A
A	V	G	J	N	R	F	Š	O	N
Z	B	V	I	A	U	Y	E	Z	A
Ý	E	Y	M	H	Z	Ř	J	Ý	Z
Č	S	Z	C	R	Y	Y	B	V	Ý
E	X	Ý	B	M	N	J	K	A	V
K	N	V	L	K	Ě	O	I	T	A
Y	J	A	Z	Y	L	K	A	S	T
Z	T	T	B	E	T	G	R	E	S
V	V	Z	Ý	V	A	T	N	I	E

49.

Všechna následující slova přiřazujte k těmto vyjmenovaným slovům: *jazyk*, *nazývat se* a slova s předponou *vy-/vý-*. Poslední skupinu budou tvořit slova s chybným pravopisem – vypište je správně.

(Poznámka: pro rozlišení můžete použít různobarevné pastelky nebo fixy, kterými označíte slova patřící do stejné skupiny. Potom je teprve vypíšete k vyjm. slovům do příslušných řádků.)

vzývat, jazyk, východ, zyma, výklenek, jazykovědec, nazývaný, vyklápěč, zýtra, jazykolam, vyzývavý, vyjíždka, brzyčko, zýdka, vyzývat, jazykověda, vyjet, jazýček, ozývat se, výklad, jazykový, zývnout, vykopat, zymolez, výkop, jazykozpyt

jazyk: _____

nazývat se: _____

slova s předponou vy-/vý-: _____

chybný pravopis – oprava: _____

SOUHRNNÁ CVIČENÍ – vyjmenovaná slova

Doplňte i/í nebo y/ý.

5.–9. roč.

50.

Biatlonistky podávaly v__nikající v__kony. Můj strýc b__l m__sl__vcem. Lehce nab__l, lehce pozb__l. Na nebi se bl__skaly a třp__tily hvězdy. Kdo v__soko létá, nízko padá. Na m__tině se v__hřívala zm__je. Objednané jídlo b__lo v__datné a s__té. Na dveře zavěs__li v__sací zámek. Z hradní v__žky b__l v__borný v__hled. V__ktor slep__l rozb__té s__tko. Nov__ny nab__zejí m__sto pro reklamu. Text obsahoval nezv__klé v__razy. V s__lném větru poletovalo chm__ří pampel__šek. Hlavou m__ procházely neveselé m__šlenky. M__lan b__l rozčep__řený jako vrabec. Za sucha koryta řek m__sty v__s__chala. Bab__čka v__sela na záhoně c__buli. S__rové dřevo špatně hoří. Vlaštovky a s__korky jsou hm__zožravci.

51.

Em__l s Kam__lem potřebují m__t k učení kl__d. Zb__škovi se v novém b__dlišti velmi l__b__lo. Ve stáří se často v__skytuje u l__dí nedosl__chavost. Na v__v__šeném m__stě stála honosná v__la. V trávě hb__tě v__skakovaly luční kob__lky. Na zledovatělé s__lnici dostalo auto sm__k. Ob__lí se s__pe na s__pku. Housle řadíme mez__sm__čkové nástroje. V__fa klop__tl a rozb__l si koleno. Nejzdravější je s__rová zelenina. Táta se s__nem sb__li ptačí budku a přib__li ji na kůl do zahrady. Co se tady nachom__táš? P__cha předchází pád. Znáš Shakespearovu komedii Mnoho pov__ku pro nic? Pěkně nás v novém b__tě přiv__tali. V__v__jděte dřív a m__půjdemo později. Pes hlas__tě v__l na měsíc. Skokan na l__žích s__poranil l__tkový sval.

52.

Ob__vací pokoj b__l pěkně v__b__lený. Bab__ka je druh javoru. Pozo-
roval nás zp__tavým pohledem. Pl__nové spotřeb__če musí b__t
prav__delně kontrolovány. S__rky nepatří do rukou dětí. Na dálnici nás
m__jel nabl__skaný automob__l. Děti v__skaly radostí. Uv__děli jsme
hb__tou m__šku m__zející v díře. V__sací zámky se obv__kle zam__kají
na jeden západ. Všechny ty účesy b__ly na jedno kop__to. Na venkově stále
udržují l__dové ob__čeje. Princezna Jasm__na sl__nula neob__čejnou krá-
sou. Mák mus__te uml__t v ml__nku. Včely p__lně přenášely p__l z květu
na květ. Vl__sy jsou ozdobné vodorovné pruhy na stěnách staveb. Hodiny
na kostelní v__žce odb__ly půlnoc.

53.

Mez__spolužáky se strhla nem__losrdná b__tka, ale nakonec se
usm__řili. L__ska je vodní pták s b__lou l__s__nou nad zobákem. Mez__
léčivými b__linami jsme objev__li i pel__něk. Největší sova je v__r.
B__li jsme ub__tovaní v přep__chovém hotelu. M__na vás budeme m__slet
a vzpom__nat. P__áli b__chom si, ab__už b__ly Vánoce. Sl__by se mají
plnit nejen o Vánocích. Odjeli jsme l__žovat na L__sou horu. Z kom__na
m__sl__vny v__cházel m__rný kouř. Letadlo se v__nou p__lota dostalo
do vzdušného v__ru. Skalnatý v__běžek pevniny do moře se naz__vá m__s.
Dunění kop__t b__lo sl__šet stále bl__ž a bl__ž. Nemohl mluv__t hlas__tě,
protože jen s__pal. P__řit se znamená červenat se.

54.

V__značoval se p__lí, svědom__ostí, pečl__vostí a neodb__tnou touhou po poznání. Kdyb__ch to b__val věděl, b__l b__ch se podobných v__roků v__varoval. Třp__tivé drahokamy se m__hotavě bl__šťely v měs__čním sv__tu. Na v__svědčení m__vala M__lena většinou samé v__borné. L__dé up__rali své zraky k vesm__ru, který se jim zdál nev__zp__tatelný. Váb__ly je m__šlenky, že tam pob__vají živé b__losti. L__ška v__bíhala z nory k l__skovým keřům. V__světli m__, co je to pl__nné skupenství. Brz__čko se dozv__me, jak loví netop__ři. Přep__chové s__dlo se p__šnilo starob__lým náb__tkem. Škodl__vost kouření b__la už mnoho__krát prokázána.

55.

Z velké nab__dky s__rů jsem si v__bral jen dva, které odpov__daly sv__m složením zdravé v__živě. Ovoce si před jídlem řádně um__jte. B__lé prádlo se nejlépe v__pere ve v__řivé pračce. Zdv__žená ruka v__z__vala ke kl__du. B__strý chlapec odpov__dal hb__tě na všechny otázky. Snažila se us__lovně přem__šlet, ale nic nev__m__slala. V__jmenujte l__chokop__tníky. S__pké surov__ny se přepravují v__hradně speciálními voz__dly. Upl__nulý čas už nelze vrátit. V z__mě se brz__čko stm__vá. Telev__zní zábava b__vá mnohdy velm__ pl__tká. Kysel__na s__rová je velmi nebezpečná. Zb__tý pes se odplaz__l do boudy. V__ník nehody si zp__tavě prohl__žel zraněného chodce. Přib__slav a L__tom__šl jsou známá starob__lá města. Dm__chat znamená foukat do ohně, ab__ v__ce hořel.

56.

Rozmary počas__

Proměnl__vé počas__ nám způsob__lo nemalé problém__. Z nezv__klých teplot nad nulou v pros__nci se prudce ochladilo a začalo pršet. Všechno pokryla vrstva ledu, která ochrom__la veškerou dopravu po s__lnici i železnici. L__dé ve městech marně v__hl__želi trolejbus__ či tramvaje. Ty kvůli namrzajícímu vedení nemohly v__jet. Také vlaková nádraží se plnila čekajícím__l__dmi. Ještě horší s__tuaci zažili ti, kteří uv__zli ve vlcích někde na trati mezi pol___. Musel__ tam nedobrovolně strávt__někol__k hodin, dokonce i celou noc, než se s__tuace ukl__dnila. Další extrém__ počas__ se dostav__ly v lednu. Někol__k dní se v__trvale s__pal z nebe čerstvý sníh. Sněhové jaz__ky a s__lný v__tr způsob__ly problém__ v dopravě. S__lničáři v__jížděli se sv__mi voz__ do terénu, ale na přívál__ sněhu nestačili. Pos__pové sol__ také ub__valo. Na některých m__stech museli nasadit i v__konné fréz___. Po týdnu se počas__ umoudřilo a všem se na chv__li ulev__lo.

II. PSANÍ ú/ů

Písmeno ú píšeme:

5.–9. roč.

- 1) na začátku slova, např. *úkol, ústa, úmysl, úroda, úprava, úplet, úplatný, Újezd, Ústí na Labem ...*
- 2) po předponě a na začátku druhé části složeniny, např. *ne-úmyslný, ne-úroda, ne-úrodný, z-úrodnit, z-úročit, z-účastnit se, bez-úhonný, pravo-úhlý troj-úhelník, více-účelový ...*
- 3) v citoslovcích, např. *hú, bú, vrkú ...*
- 4) v několika slovech, např. *ocún, túra, kúra (léčebná), skútr, múza, ragú, fúze (sloučení podniků), fúrie (zlá, zběsilá žena), pedikúra, manikúra ...*

Písmeno ů píšeme:

- 1) uprostřed slova, např. *dům, domům, trůn, vzhůru, zůstat, půjčit, otcův, Jirkův, mužům ...*
- 2) na konci slova, např. *domů, dolů, otců, mužů, bratrů, kamarádů ...*

Cvičení

Doplňte ú/ů.

1.

__zká silnice, d__věřiví lidé, bez__spěšný pokus, bez kamarád__ nep__jdu,
 mnoho automobil__, z__rodněná půda, __porný kašel, __řednice na měst-
 ském __radě, m__žete jít dol__, kolem nás projel sk__tr, mnoho obyčej__,
 pomerančová k__ra, f__ra písku, čtyř__helníkový tvar, byl ne__stupný, slabá
 __těcha, soused__v pes, r__zná sl__vka, __chvatná podívaná, Malá __pa,
 kvetoucí oc__ny, ne__činná opatření, r__žová halenka, bez__ročná p__jčka

2.

Ondřej__v ne__hledný rukopis, namáhavá t__ra, tatínk__v mazel,
 __zkostný pohled, narýsuj šesti__helník, od__vodnit pravopis, __vodní člá-
 nek, vzpínající se k__ň, zp__sobil škodu, přímá __měra, ovlivněn m__zou,
 včelí __ly, Filip__v __spěch, cítil se h__ře, ned__věra, sirup z lesních plod__,
 __směvný příběh, z__častnili se oslavy, Křemílek a Vocho__rka, voňavé
 r__že, ne__plný závěr, navštívila jsem pedik__ru i manik__ru, __čelně
 vynaložené __silí, ne__platný člověk, přem__že __navu, děsivá f__rie

III. SKUPINY SOUHLÁSEK

Skupiny souhlásek někdy vyslovujeme jinak, než je píšeme. Při pravopisu se řídíme těmito pravidly:

5.–9. roč.

- 1) pokud je **souhláska uprostřed nebo na konci slova**, převedeme ho do jiného tvaru, v němž se psaná souhláska objeví, např.
budka – *budek*, rybka – *rybek*, platba – *platit*, sadba – *sadit*, prosba – *prosit*, hrad – *hradu*, bez – *bezu*, dub – *dubu*, vůz – *vozu*, dav – *davu* apod.
- 2) zjistíme, zda bylo slovo utvořeno **odvozováním**, a to buď pomocí předpony, nebo přípony:
 - a) nejčastější **předpony**: *roz-*, *od-*, *bez-*, *ob-*, *nad-*, *pod-*, *nej-* atd.
Příklady: *roz-sáhlý*, *od-dálit*, *bez-starostný*, *ob-táhnout*, *nad-chod*, *pod-chod*, *nej-vyšší* *nej-jednodušší* apod.
 - b) nejčastější **přípony**: *-ský*, *-ští*, *-ší*, *-čí*, *-ný*, *-ství*, *-stvo*, *-ctvo*, *-ík*, *-ina* atd.
Příklady: *bratr-ský*, *kroměříž-ští*, *vyš-ší*, *křeh-čí*, *cen-ný*, *dět-ství*, *lid-stvo*, *dělni-ctvo*, *kamen-ík*, *cen-ina* apod.

Pozor na zvláštnosti:

- u **přídavných jmen** odvozených od podstatných jmen končících na souhlásku **-s** (Brandýs, Tunis, Rus) **píšeme jen jedno -s**: *brandýský*, *tuniský*, *ruský* apod. (v češtině neexistuje psaní dvou *-s* bezprostředně za sebou!) V **množném čísle** pak píšeme jedno **-š**: *brandýští*, *tuniští*, *ruští* apod.
- u **slov končících na souhlásku -n** (kámen, den, rameno) dochází u přídavných jmen **ke zdvojení této souhlásky**, píšeme tedy: *kamen+ný*, *den+ní*, *ramen+ní* apod.

- **připojíme-li k podstatným jménům** zakončeným na souhlásku **-n** přípony **-ík, -ina, -ice** nebo jen koncovku **-í**, **nedochází ke zdvojení** souhlásky **-n-**. Píšeme tedy např.:
kameník (*kámen* + **-ík**), ceník (*cen-a* + **-ík**), kamenina (*kámen* + **-ina**),
cenina (*cen-a* + **-ina**), vinice (*vín-o* + **-ice**), sloní (*slon* + **-í**), jelení (*jelen* + **-í**), dceřiná (*dcer-a* + **-iná**) firma apod.
- rozlišujeme **ranní vstávání** (odvozeno od slova *ráno* + přípona **-ní**), ale **raná kapusta** (znamená *brzy vypěstovaná*)!
- rozlišujeme **nejjasnější princezna**=nejvíce jasná (předpona **nej-** + *jasnější*, proto dochází ke zdvojení souhlásky *j-*), ale celá věc **je** ještě **nejasnější**=méně jasná (ke slovu *jasnější* je připojena záporná předpona **ne-**, proto nedošlo ke zdvojení souhlásky *j-*).

Cvičení

Doplňte chybějící souhlásky.

1.

ní__ká zí__ka, blí__ký přítel, he__ký šátek, ří__ký les, ú__ká lá__ka, le__ký
příkla__ z matematiky, malá lo__ka, tě__ký úra__, bo__ varu, pru__ látky,
pstru__ potoční, značná hlou__ka, sla__ký tvaro__, pru__ký pohy__,
hla__ká mouka, přehle__ učiva, he__ký zpěv, horské ste__ky, vlašto__čí
hnízd, zastřižené ne__ty, drobné kre__by, mora__ská sva__ba, opravené
podpa__ky, zvířecí le__ka, pestrá nabí__ka, upřímná modli__ba, kře__ký
nerost, mě__ký chlě__, roztr__ka mezi přáteli, odpa__kový koš, tě__ko
od žaludku, slabičná pře__ložka

2.

oblíbená kní__ka, br__ký návrat, plánovaný příjez__, vzácný ná__števník,
novinové výstři__ky, hazardní sá__ka, školní přezů__ky, úpěnlivá pro__ba,
vyřezávaná kolé__ka, dobré výse__ky, odlo__te tu__ky, salátová sa__ba,
ře__tající kůň, zameť dro__ty, uve__te příkla__, citoslo__ce, ve staré hro__ce,

pru__ký déšť, ú__ká sukně, le__ký bato__, vl__ké podnebí, ní__ký keř,
obrovská hlou__ka, vo__stvo, ří__ký vzduch, ra__ba mincí, pla__ba kar-
tou, český výsa__kář, mokrý sní__, rozevřené nů__ky, utlačovaný náro__,
sbě__ lidí, sra__ absolventů školy

3.

be__pracný zisk, o__pa__kový koš, hlavní pře__stavitel, be__zásadový člo-
věk, bolestný ro__chod, na__poloviční vě__šina, ro__členění cestující, dře-
věná po__pěra, nebe__pečný přecho__, o__časný přivýdělek, o__klizený
sní__, na__průměrné vědomosti, kuličky se ro__kutálely, špatná pře__tucha,
o__chylka od průměru, ro__svícená lampa, be__zubá dáseň, ro__zuřený
býk, sportovní o__díl, o__tížný hmyz, na__měrná spotřeba, kruhový
o__jezd, o__dechnout si po práci, po__důstojnická škola, jarní prá__niny,
nejvy__í hory, velké boha__ví, kame__ý pomník

4.

nepo__ajné vlasy, rostli__á strava, se__á rýma, nedopitý pů__itr, prodej poš-
tovních ce__in, vi__á réva, podkrkono__ké vesničky, nesnadné vítě__tví,
o__álit nebe__pečí, neli__ké jednání, pro celé li__tvo, mikrovl__á trouba,
skleně__ý pohár, pra__ký večerník, ne__asnější hvězda, ku__í mládě, spra-
vedlivý ro__udek, členové dru__tva, vybitá oke__í tabulka, slu__á stráž,
pracovat bez o__echu, francou__tí zpěváci, ne__dovatá houba, pra__tí
a brandý__tí občané, opravit pře__stih, dě__ké oči, nemocniční o__ělení,
odsouzený vi__ík, ra__á zelenina, mladý po__ůstojník, sti__ý kout, dce-
ři__é buňky

5.

světla se ro__ářila, povi__á školní docházka, vě__í část, nepo__ajný mate-
riál, porcelánový __bán, nejti__í šepot, černo__ký hudebník, ochra__ý obal,
je všestra__ě nada__ý, ra__í koupel, mno__tví knih, vi__ý sklípek, píše si

de__ík, obnošené ša__tvo, konopiš__ký arcivévoda, zachoval se hrdi__ě,
ra__ý kvěťák, (Dobříš) dobří__tí činitelé, dě__ký smích, odsouzený vi__ík,
li__ký přístup, osmirame__ý svícen, nejza__í možnost, be__tarostná dovo-
lená, be__ce__ý papír, měs__ká doprava, nový ce__ík, drahoce__ý poklad,
zručný kame__ík, rovnoce__é podmínky

6.

postra__í úmysly, mařinka vo__á, zvláštní ce__ina, pru__ký voják, o__aný
pes, imu__í proti nakažlivým nemocem, rodi__é stříbro, havra__í peří, nej-
su__í oblast, drahoce__ý poklad, mu__tí potomci, oke__í tabule, obděláná
vi__ice, poho__é hmoty, chráně__á kraji__á oblast, proutě__é křeslo, skle-
ně__á váza, jme__ý seznam, kole__í vazy, drátě__ý program, ra__á odrůda
jahod, chlapec byl nevi__en, krátkovl__é vysílání, sezo__í sleva, koru__í
svědek, jele__í parohy, ne__edovatější had, jesky__í útvary, ply__é skupen-
ství, vi__ý střík, olově__é trubky

7.

Nada__ý hoch odpovídal ply__ou angličtinou. V postra__í zásuvce ležely
nejce__ější šperky. Slu__é svahy byly osázeny vi__ou révou. Dvoutýde__í
pobyt u moře se nám moc líbil. Souhr__ý výsledek zaokrouhlete na dvě
deseti__á místa. Byl znám svou pohosti__ostí. Nejvíce nás zaujaly vzá-
c__é nástě__é malby. Ra__í ptáče dál doskáče. Umíš zastavit tepe__é krvá-
cení? Některé byli__é čaje jsou velmi úči__é. V poslední době jsou velmi
oblíbené hrubozr__é vnitř__í omítky. Výmě__ý obchod probíhal v prvo-
bytně pospolné společnosti. Zvuková kazeta se na konci samoči__ě vypne.
Trpí se__ou rýmou. Všestra__á sportovní zdatnost klesá. Lékař poskytl
raně__ému úči__ou první pomoc. Ceny poho__ých hmot neustále rostou.
V krabičce byly špendlíky s barevnými skleně__ými hlavičkami. Nejvíce ze
všeho se mi líbil varha__í koncert.

8.

Tvořte od následujících slov slovesa nebo přídavná jména pomocí různých předpon, např.:

roz-, od-, bez-, ob-, nad-, pod-, nej- apod.

zářit – _____	dělit – _____
myšlenka – _____	čepýřit – _____
soudit – _____	jednat – _____
starší – _____	zvukový – _____
jemnější – _____	svítit – _____
táhnout – _____	zákonný – _____
sypat – _____	daný – _____

9.

Od následujících podstatných jmen tvořte přídavná jména v 1. p. jed. i mn. čísla.

dítě – _____	Valašsko – _____
Humpolec – _____	horník – _____
student – _____	město – _____
Aš – _____	Francouz – _____
Praha – _____	Tunis – _____
Afrika – _____	Hradiště – _____
Prusko – _____	Kroměříž – _____
Slezsko – _____	Veltrusy – _____

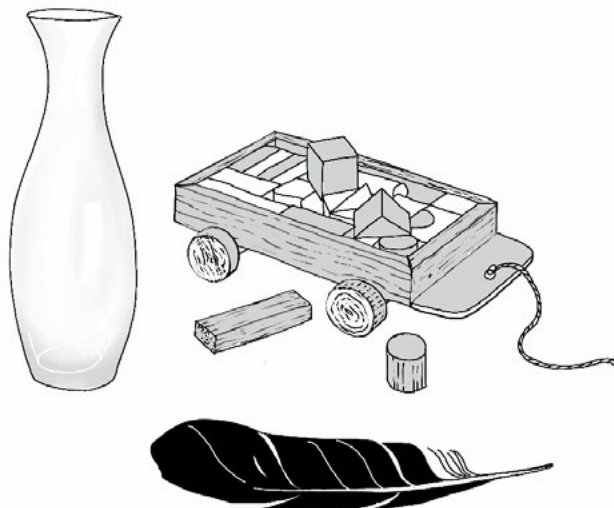
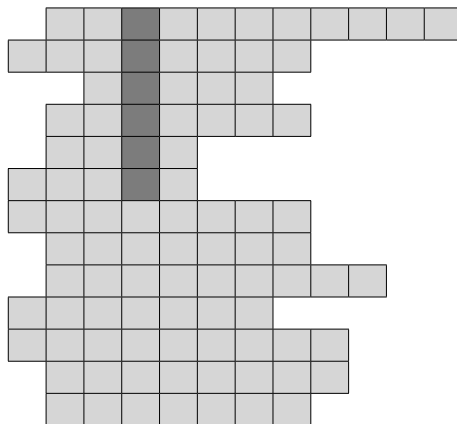
Vlastní tvořivost

Tvořte věty, v nichž použijete různé výrazy z 8. a 9. cvičení.

10.

Vyjádřete přídavným nebo podstatným jménem následující slovní spojení a vyluštěte tajenku.

1. místo nejvíce na jihu
2. váza ze skla
3. kly patřící slonovi
4. hračka ze dřeva
5. brzy vypěstovaná kapusta
6. člověk, který něco zavinil (podst. jméno)
7. nábytek z proutí
8. noviny vycházející 1x týdně (podst. jméno)
9. olej získaný z rostlin
10. mast z bylin
11. cesta trvající dva dny
12. mapa visící na stěně
13. patřící havranovi

IV. PSANÍ SKUPIN

bě/bje, vě/vje, pě

Psaní skupin *bě/bje, vě/vje* se řídí stavbou slova:

5.–9. roč.

- a) skupina *bje, vje* se píše tam, kde se setká předpona *ob-*, *v-* s kořenem slova začínajícím na *-je* (např. *ob-jev, ob-jezd, ob-jem, v-jezd, v-jet,...*)
- b) skupina *bě/vě* se píše ve všech ostatních případech, kdy je vlastně tato skupina součástí kořene slova (např. *běžec, sběr, věda, zvědavý,...*)
- c) skupinu *pě* píšeme vždy bez *j* (např. *pěst, zpěv, pětka,...*)

Pozor na pravopis:

objekt, objektiv, objem, objemný

Vysvětlivky:

objekt – předmět našeho zájmu nebo stavba (např. tovární, vojenská)

objektiv – soustava čoček optického přístroje, umožňuje zvětšit nebo zmenšit předmět našeho pozorování

PSANÍ SKUPINY mně/mě

Při psaní skupiny *mně/mě* si k danému slovu řekneme slovo **příbuzné** neboli **základové**, např.:

- a) k příslovci je to většinou přídavné jméno: *soukromě* – *soukromý*,
tajemně – *tajemný*,
- b) k podstatnému jménu je to slovesný tvar: *zatmění* – *zatmí se*,
uzemnění – *uzemnit*,
- c) ke slovesu je to jiný tvar téhož slova: *uměl* – *umí*, *rozuměl* – *rozumí*.

Pozor na pravopis:

zapomněl, vzpomněl, připomněl, pomněnka,
 ale tamější

Vysvětlivky:

- *zapomněl* – *zapomene* (*zapomnětlivost*), *vzpomněl* – *vzpomene*,
připomněl – *připomene*
- *domněnka* – *domnívat se*, *pomněnka* (pravopis pamatovat!),
- *tamější* – vzniklo od příslovce *tam* + přípony *-ější*,
- **tvary osobního zájmena já:** 2. a 4. pád j. č. má tvar *mě*, 3. a 6. pád j. č. má tvar *mně*, např.: jdou beze *mě* (2. p.), vidí *mě* (4. p.), přijď ke *mně* (3. p.), hovořili o *mně* (6. p.) apod.

Cvičení

Doplňte -ě- nebo -je-.

1.

ob__dnávka nového zboží, ob__žná dráha, zbytečné ob__ti, mimořádný
 ob__v, ob__t celý dům, vojenské ob__kty, veškeré ob__živo, ob__tavý
 kamarád, ob__vit řešení, chutný ob__d, sb__rna druhotných surovin,
 odb__r krve, ob__dnací lístek, fotografický ob__ktiv, vojenský zb__h, mat-
 čino ob__tí, průb__h zkoušky, oční b__lmo, ob__v planety, zab__hlý pes,
 vyb__lené zuby, ob__mný spis, výb__h pro koně, sub__ktivní pohled,
 b__loveská kyselka, kruhový ob__zd, dvě rovnob__žky, tvářit se nelib__,
 Alžb__tčina kolob__žka, b__snění žvlů, průb__h soutěže

2.

Odb__r ob__dnaného zboží byl průb__žně kontrolován. Počítali jsme ob__m válce. Prázdniny ub__hly jako voda. Na b__žecké dráze se ob__vil talentovaný b__žec. Družice dosáhla ob__žné dráhy. Zbab__lý člověk nebývá v oblib___. Malá B__tka b__dovala, že do cíle nedob__hne. Učili jsme se o ob__žnicích. Obdivoval jsem b__louše ve výb__hu. Ob__mná zavazadla nepřeppravují. Vítěz ob__l na stadionu čestné kolo. Kdy byla ob__vena Ame-rika? Na b__lostný květ usedl b__lásek. Každá válka stojí mnoho ob__tí. Tovární ob__kt měl lichob__žníkový půdorys. Nic nenahradí matčino vřelé ob__tí. Jednání mělo hladký průb__h.

3.

v__decký ob__v, zakázaný v__zd, zrakový v__m, hluboké bezv__domí, v__čný oheň, záhadná v__štba, v__tší výkon, čerstvé pov__tří, kovové v__dro, vysoká v__ž, uschlá v__tev, známá v__dma, dědečkova záv__ť, sv__tový rekord, Jit-čina pov__řcivost, osv__žující nápoj, dův__rné zprávy, zv__daví v__řitelé, platit hotov__, náv__trná strana, upřímné v__nování, v__neček z polních kv__tin, výlet do V__stonic, v__ta jednoduchá, sv__decká výpov__ď, záv__rečné souv__tí, špatné sv__domí, v__l na nádvoří, v__trné počasí, správná odpov__ď

4.

Sv__domitě se v__noval studiu na vysoké škole. Diplomát předal prezidentovi pov__řovací listinu. Návrh byl v__tšinou hlasů přijat. Uv__domte si, že tam je nákladním autům v__zd zakázán. Pes zav__třil stopu. V__novali jsme se v__tnému rozboru. Často si v__li do vlasů. V__trná smršť napáchala v__tší škody, než jsme očekávali. Smyslové v__my nás celkem uspokojiv__ informují o okolním sv__tě. Omylem v__l do jednosměrné ulice. Přesv__dčil se, že prov__rka v__domostí byla pečliv__ připravena. V__dma se při v__štění tvářila velmi tajuplně. Zv__dav__listoval v knize pov__stí o stov__žaté Praze. Nikdo mu nev__řil. Všechno si hrav__ spočítal.

5.

sb__h dětí před školou, p__na do koupele, pov__domý člov__k, skv__lá kuchařka, o žáb__ na prameni, ob__l překážku, jen dv__ sb__račky polévky, tichá ozv__na, b__snění žvlů, vrať se zp__t, sepsali záv__ť, nová v__trovka, porušený krevní ob__h, kostelní v__ž, ob__tní beránek, vysoké nap__tí, výborný prosp__ch, rychle to ob__ď, ležel v bezv__domí, posli rychle ob__dnávku, v__zd do lesa, zraněné záp__stí, p__kný zp__v, nikdy se neob__vil, zčerviv__lé houby, p__stounská péče, ob__m krychle, průb__h schůze, uv__domělý čin, duševní vyp__tí, usiluje o sv__tovládu, přátelské ob__tí

6.

B__h pro zdraví se stal b__žnou součástí mého života. Sp__chající řidiči způsobili op__tovné porušení dopravních předpisů. Zp__v p__veckého sboru se nesl koncertním sálem. Nesmíme zapomínat na ob__tavou pomoc hasičů při povodních. V poslední dob__ jsou ve velké oblib__ ovocné osv__žující nápoje. Ob__vzácné knihy jsme v__novali muzeu. Zv__daví kluci se tvářili nedův__řiv__. Měl by sv__domitěji a pečliv__ji pracovat. B__la si zranila záp__stí. Narýsuj nejprve dv__ rovnob__žky a pak vytvoř lichob__žník. Od nás se to nemohl dov__dět. Vzáp__tí se před námi ob__vily vrcholky hor. V__zd do firmy chránila závora. V naší ulici jsme narazili na zchátralý ob__kt. Mezi studenty se šířily podivné zv__sti.

Doplňte -ně- nebo -ě-.

7.

skrom__jší vystupování, vysoká odm__na, ranní sm__na, náram__ překvapení, ničemu nerozum__l, letní m__síc, výhodné zam__stnání, oči jako pom__nky, úřední m__řidlo, poslouchej m__, dokonalé uzem__ní, oněm__l úžasem, ohrom__ zapůsobil, tváří se tajem__, osam__lý člověk, uvědom__lý čin,

včas mi to připom__l, význam__jší spisovatel, zapom__tlivý kamarád, um__lecká tvorba, počínal si cílevědom__, prom__nlivé počasí, dom__lý nepřítel, vrať se ke m__, m__stská doprava, sm__s chutí, řeč působila dojem__, tvářila se příjem__, m__lnický zámek

8.

ztratil pam__ť, zm__řit délku, vzpom__l si na m__, je nejznám__jší, jem__kořeněná vůně, prům__r kružnice, zajímavá prom__na, vým__na plynem__ru, moje dom__nka, jedla stříd__m__, vědom__neublížil, tem__červená, častá zapom__tlivost, m__se to nezdá, přím__stský tábor, m__děná trubka, sm__s bonbonů, překvapivá sm__lost, občasná zm__na, učit se jazyk soukrom__, upřím__litovat, zastav se u m__, jem__tkaná látka, nerozum__jší z nás, nesm__l odejít, přišel ke m__, m__síčková mast, nezam__nitelná podoba, klam__informovat

9.

Myslíš to upřím__? Cesta m__dovedla až do M__lníka. Nikdy nikoho nezesm__šnila. Nejspíš mi neporozum__l. Jiří se tvářil velmi tajem__. Její vystupování je přím__řeně odm__řené. Vodu je třeba zm__kčit. Strm__nad údolím ční ohrom__vysoký a osam__lý strom. Jsme tu soukrom__. Zajímal se o výtvarné um__ní. Pro vážné nedorozum__ní se přátelé rozešli. Loď uvízla na m__lčině. M__by to Jitka určitě řekla. Co je to vým__nek? Um__naaranžované květiny zdobily slavnostní stůl. I v nejtěžší době stál při m__. Jeho zám__ry mi připom__ly, že vým__níková stanice nebyla ještě opravena. Dej na m__. Karel zapom__l, kdy byla bitva na Bílé hoře. Tatínek m__naučil počítat přímkou a nepřímou úm__ru. Přijďte ke m__zítra zase vy. Na záhonku kvetl trs pom__nek. Hromosvod byl dobře uzem__n. Tam__jší obyvatelé si zvolili nového starostu.

SOUHRNNÁ CVIČENÍ – bě/bje, vě/vje, pě, mně/mě

5.–9. roč.

Doplňte chybějící písmena.

10.

Tvrdil, že si na m__ už ani nevzpom__l. V__řízení ob__dnávky se vlekle tém__ř celý m__síc. V__zd k domu m__ zablokoval nepojízdný autobus m__stské dopravy. Už se těším, až si v__zkouším nové b__žky v terénu. Látku jsem se učil průb__žně, ale přesto jsem ji před zkouškou zapom__l. Básničku jsem um__l z pam__ti. Po setm__ní jsme ob__li celý vojenský ob__kt. Bude nejrozm__jší, když se vrátíme zp__t. Trp__livě m__ vysv__tlovala, v čem je hlavní problém. Jirka neopom__l zkritizovat mou zapom__tlivost. Při pozorování m__kroskopem jsme dosp__li k zajímavému ob__vu. V__decké bádání se v__znam__posunulo kupředu. Tam__jší ob__vatelé se snaží udržovat l__dové zv__ky. Na louce kvetly pom__nky. Při v__práv__ní se tvářila velmi tajem__.

11.

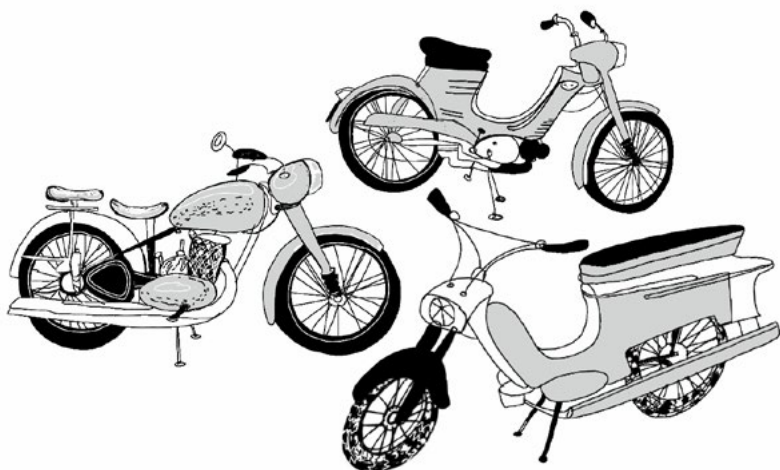
Naše dom__nka b__la samozřejmě__ zcela správná. Nedovedl ani pov__sit obraz na zeď. Pozveš m__ dnes na ob__d? S__lnice vedla strm__ nahoru a potom následoval úzký v__zd na nádvoří zámku. Nepříjemné nap__tí povol__lo a všichni se začali tvářit příjem__. Nemus__te v__dět všechno. Při nehodě se zachoval duchapřítom__. Ob__ma zraněným ob__tavě pomáhal. Růže v__p__stované ve skleníku omam__voněly. Na nám__stí u kašny jsme ob__vili osam__lého a opuštěného psa. Ten člov__k je m__nějak pov__domý. Prob__hli jsme setm__lým parkem a prošli potem__lé ul__ce. Lhůta pro vrácení ob__dnaného zboží již v__pršela. Neb__l zrovna ob__ktem jejího zájmu. Koup__la si příjem__ voňavou p__nu do koupele. Jeho slovům zřejmě__ nerozum__la. I v zim__je třeba pravidelně v__trat. Špagety ozdob__la jem__nastrouhaným s__rem.

12.

Sb__ratelské vášně

L__dé se zab__vají neuv__řitelným__ koničky. Přesv__dčila m__ o tom nedávná v__stava nejv__znam__jších exponátů nerostů. Ze záp__sů o jednotlivých m__nerálech jsem v__četl, kolik nalezišť musel autor sb__rky ob__t, než nasb__ral všechny exempláře. Některé z jeho ametystů a opálů b__ly dokonce jem__ v__broušeny. Muselo ho to stát hodně ús__lí a trp__livosti.

I mezi sv__m__ kamarády mám nadšené sb__ratele. Mírek s Vaškem m__ jednou poutav__ v__práv__li o své f__latel__stické vášni. Díky sv__m znám__kám totiž ob__vili snad všechny zem__ sv__ta. V__rka, Kv__ta a Alžb__ta propadly zase sb__ru kv__tin, které si l__sují do svého herbáře. Mají tam již celou paletu kytek od podb__lu, přes kopretiny, pom__nky až po chrpu. Nejúžasnější sb__rku má ale kamarád Petr. Pozval m__ na prohl__dku skutečných motoc__klů značky Jawa, které renovuje a v__stavuje ve svém domácím muzeu. Ani jsem nemohl uv__řit, že v__tšina z nich m__la za sebou již 55 let provozu. Díky Petrovu um__ní a zručnosti v__padají jako by práv__sjely z v__robní l__nky. A tak jsem m__l po návštěv__ u Petra pocit příjem__ stráveného odpoledne.

V. PSANÍ PŘEDPON

s-/se-, z-/ze-, vz-/vze-

5.–9. roč.

1. Předponu s-/se- píšeme ve významu směřování:

- a) dohromady**, např. *sbíhat se, shromáždit, slepit, spřátelit* apod.
- b) z povrchu pryč**, např. *smazat, setřít, smýt* apod.
- c) shora dolů**, např. *shodit, spadnout, seskočit* apod.

Pamatujte si:

skončit, spotřeba, spotřebovat, strava, strávit, stmívat se, strnout, spálit, shořet, stvořit, skonat, schovat, stýskat si, spropitné

2. Předponu z-/ze- píšeme v ostatních případech, a to zejména ve významu:

- a) změny stavu (stát se nějakým)**, např. *zpevnit, zesílit, zlidovět, zčervenat, zpestřit* apod.
- b) dokončení děje**, např. *zlomit, zranit, zestručnit, zpozorovat, zesílit* apod.

Pamatujte si:

zkouška, zkoušet, zpěv, zpívat, způsobit, zkontrolovat, zkoumat, zpověď, zpytovat

Pozor:

Pozor na dvojice slov různého významu:

sběh (např. shluk lidu)

sběhnout (se), sbíhat (se) (dolů, dohromady)

sbít (přitlouci k sobě)

shlédnout (dívat se shora dolů)

shlížet (shora dolů)

skroutit (splést dohromady)

správa, spravovat (opravit nebo řídit)

smazat (např. tabuli)

stěžovat si (naříkat)

sjednat (dohodnout např. mír)

sužovat (trápit, utlačovat)

slézt, slézat (dolů, dohromady)

sleva, slevit (poskytnout slevu z ceny, učinit ústupky, prominout apod.)

směna (pracovní, výměna např. peněz)

svolat (poradu, vyzvat k sejití)

zběh (opustil voj. útvar – dezertér)

zběhnout (se), zbíhat (se) (dezertovat, vyznat se v něčem, přihodit se)

zbít (nabít někomu)

zhlédnout (spatřit např. film)

zhlížet se (např. v zrcadle, najít zálibu v něčem)

zkroutit (překroutit např. informace)

zpráva, zpravovat (informace, informovat)

zmazat (umazat se, zašpinit se)

ztěžovat (činit obtížným, znesnadňovat)

zjednat (zařídít např. pořádek)

zužovat (činit úzkým)

zlézt, zlézat (zdolat lezením např. vrchol hory)

zlevnit (učinit levným, levnějším)

změna (např. účesu, výměna, proměna)

zvolat (zavolat, vykřiknout)

3. Předponu vz-/vze- píšeme ve významu směřování **vzhůru** např. *vzlétnout, vzhlédnout, vzkličít, vztyčit, vzepnout se, vzestup*.

Pozor:

v některých případech není však tento význam tak zřetelný (např. *vzpamatovat se*, *vzbudit*, *vzpírat*, *vzbouřit se*) nebo se jedná o úplně jiný význam (např. *vzpomínka*, *vzkázat*, *vzdychat*, *vzdát se*).

Cvičení

Doplňte předpony *s-/se-*, *z-/ze-*, *vz-/vze-*.

1.

děti rázem __tichly, lidé se __hromáždili před kinem, ne__budil se včas, __trhl plakát, řídila __právu sociálního zabezpečení, __potil se námahou, špatně __mazaná tabule, mléko se __razilo, __tisknout ruku, pěvecký __bor za__píval hit, __kouška nedopadla dobře, jablka __červivěla a __hnila, dej mi rychle __právu, po__bírej __padaná jablka, museli ho __křísit, policisté __jednali pořádek, všichni __pozorněli, __bírali v lese houby, __hlíželi do údolí, __těžoval mi práci neustálým vyrušováním, letadlo právě __létlo, představení __končilo

2.

vítr se __klidnil, __volali důležitou poradu, byl __volen všemi hlasy, dohodu __tvrdili svým podpisem, listí __žloutlo, __klouzl na __ledovatělém chodníku, __pomínal na mládí, __bírka kuriozit, šli po úzké __tezce, raněný __bledl a __sinal, __vívavá bolest, __hodil ze zad těžký batoh, __trávil tam celé prázdniny, __potřeba léků neustále __růstá, __tratil klíče, zlomenina dobře __rostla, __prohýbaný plech, v opravně mi __pravili boty, __růstající obavy, obžalovaný byl __proštěn viny, chlapec se při malování __mazal, oheň __plál, __běhl z armády

3.

nový __působ __pracování plastů, __bil boudu pro psa, orel __létl do oblak, pracuje se __bíječkou, __krácený kabát, __těžovala si na kamarádku, ne__nášel příkoří, __meť to opatrně, teta __hlížela z okna pokoje, __bili

svého přítele, pracoval ve __tížených podmínkách, muzeální __kameněliny, __díral oprýskaný lak, plamen pomalu __hasínal, zásoby se rychle __cvrkly a __tenčily, celá __práva byla úplně __kreslena, __vrhl šálek s kávou, hrad __chátral a __pustnul, vypadal jako __práskaný pes, __komponoval novou píseň, balvan __vrhl z kopce dolů, úlekem __tuhl

4.

slepička __nášela vajíčka, neúspěch mu __kalil radost, koupil si __levněnou jízdenku, __kvétající obchod, __klouzla na __ledovatělem chodníku a __končila se zlomenou nohou, __koušku __ložil úspěšně, ze strachu se __hroutila, __epřeli se svému osudu, využil všech dosavadních __kušeností, celou situaci jen __těžoval, __tekající dítě se __pínalo v náručí, přišla nepříjemná __práva, obchody nabízely povánoční __levy, měla zajímavý __stříh, dobrovolně se jim __dal, __rážce se nedalo zabránit, __viditelnili se reklamou, __táhla se do ústraní, __kázala nám to po kamarádce, konečně se __chopila

5.

víkend __trávený na horách, rozhodla o tom __právní rada, všichni __pozorněli, rychle se __pamatovala, nohy jí rázem __dřevěněly, chtěli si __pestřit volný den, k nehodě se __bíhali lidé, voda __tékala z kopce do údolí, smlouvu __tvrdili podpisem, v cíli vypadal značně __trhaně, účastníci __volili k dalšímu jednání, událost byla __cela __kreslená, starostu __volili téměř jednohlasně, proud vody ho __trhl s sebou, __douvající se moře, __tichlá ulice, __těžovali si na špatnou __travu, __chopil se k odporu, chovala se __působně, vypadala velmi __klesle, __tyčili vlajku na stožár, __trhané plakáty, __nášet se v oblacích, __jmout otisky prstů, __koušel jeho trpělivost, __lézal ze stromu, __lézali skalní stěnu

7.–9. roč.

Přiřadte k sobě správné dvojice slovních spojení.

6.

sedřít	–	_____	z kopce
zedřít	–	_____	drát
smotat	–	_____	budku
zmotat	–	_____	k akci
sužovat	–	_____	z kůže
zužovat	–	_____	starostu
smazat	–	_____	příběh
zmazat	–	_____	námahou
skroutit	–	_____	otce
zkroutit	–	_____	spolužáka
sbíhat	–	_____	šaty
zbíhat	–	_____	kalhoty
svolit	–	_____	vlnu do klubíčka
zvolit	–	_____	informaci
sbít	–	_____	tabuli
zbít	–	_____	z armády

Vlastní tvořivost

Vyberte z 6. cvičení některá slovní spojení a vytvořte z nich věty.

7.

K následujícím slovesům doplňte podle smyslu předpony s-/se-, z-/ze, vz-/vze- a utvořte s nimi krátké věty (užijte různé tvary sloves).

- blednout – _____
padnout – _____
tichnout – _____
létnout – _____
červivět – _____
razit – _____
přít – _____
trávit – _____
klamat – _____
tisknout – _____
kamenět – _____
chopit se – _____
kalit – _____
cukernatět – _____

SOUHRNNÁ CVIČENÍ – s-/se, z-/ze-, vz-/vze-

5.–9. roč.

Doplňte chybějící písmena.

8.

Chlapci se __šli na hřišti. Uprostřed tábora jsme __tyčili __ručně v __řezaný totem. Ob __lí v tomto roce dobře __klíčilo. Horolezci __stoupili do údolí. Ocelové čel __sti se prudce __vřely. Tráva __vlhla ranní rosou. __pažte! Na podz __m l __stí __žlutlo, __červenalo, nakonec __hnědlo a __padlo na zem. Koně b __li __přažení po dvou. Petr si __lepil podle návodu letadlo. __bormistr si nové __pěváky nejprve vy __koušel. Teta nám __kázala, že brz __přijede. Odnese ty boty __pravit. Pepík klop __tl a __hrnul koberec. __hýbni se pro ten kapesník. __tři prach z náb __tku. Pod nápořem větru se starý strom __kácel. Přišla smutná __práva. Všichni se chovali velmi __působně. __kus nakreslit kopretinu. Dřevěná chata __hořela do základů. Dědeček rychle __stárl. Eva často __pomínala na svou bab __čku. Cesta __hůru se __užovala. Jirka se nepříjemně __ranil.

9.

Janě se po opálení __loupala kůže na nose. __pěváci se __šli na __koušce. __raněná srna se __vezla do trávy. Lenka si __balila své věci a rychle __běhla po schodech před dům. B __žec to __dal v předposledním kole. __potřeb __telé __nižují __potřebu elektřiny. Starý papír ve __běrných surov __nách nejprve __lisují. Maminka __metla __padané l __stí na hromadu. Oba bratři se po několika letech opět __hledali. __krocený lev poslušně __skočil na zem. Na __páteční cestě jsme __hlédli vodní tvrz. Naši __pěrači obsadili druhé m __sto. __klizeň chmele už __končila. Zásoby __vezené do __kladů se __jara výrazně __tenčily. Povodně __působily velké __tráty na polích. __právce budovy __psal __právu o __výšených nákladech na otop. Neustále si na něco __těžoval. Měs __ční __plátky __kreslily celkové příjmy. Svým jednáním mu jen __těžoval práci. __těží jsem mu rozuměla.

10.

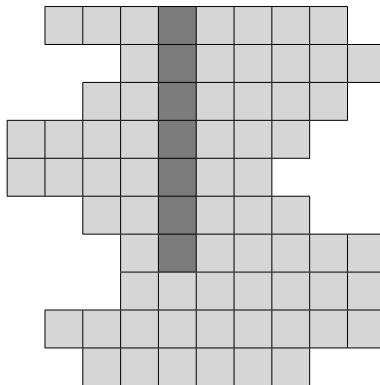
Zájezd začali __hánět už nyní. Jezdec __krotil divokého koně. Konstrukteři

__konstruovali nový elektromob__l. Rodiče si __budovali malý __rub na svahu. V Jitčině podání b__la celá __práva značně __kreslena. Nejdříve jsem musela oba rukávy __stehovat. Ob__vatele Indie po záplavách __užoval hlad. V obchodech probíhalo __levňování letního oblečení. Na podz__m vždy __hrabujeme __padané listí. Děti právě __lézaly ze stromu. Studentům b__la poskytnuta __leva jízdného. Petra je hrozně __choulostivělá. Děšť __mýval prach z ulic. Od dlouhého sezení mi __dřevněly nohy. Náš dědeček je už celý __hrbený. Naše situace se ještě více __komplikovala. Česká __práva sociálního zabezpečení plní mnoho úkolů. __lézání vrcholků hor patří k mým obl__beným činnostem. Při velké v__chřici __hasla všechna světla. __kázali nám, že se musíme rychle __chopit.

11.

Doplňte do vět i do křížovky chybějící slovesa (pomocí předpon s-, z- a vz-) v náležitém tvaru a vyluštěte tajenku. Se slovesem z tajenky utvořte větu.

- _____ dopravní nehodu. (působit)
 Uměl si _____ pořádek. (jednat)
 Štěňátko se _____ k misce. (běžet)
 Eva se _____ v zrcadle. (hledět)
 Zapomněl ho _____. (budit)
 Jablko _____. (měkké)
 Nohy jí _____ únavou. (těžké)
 Obilí _____ do sýpky. (vozit)
 Všichni _____ vzhůru k nebi. (hledět)
 Školní rok už brzy _____. (končit)

VI. PSANÍ PŘEDLOŽEK

s/se, z/ze

5.–9. roč.

Předložka s/se se pojí se **7. pádem** (s kým, čím?), např.: *s tebou, s kamarády, se sestrou, se psem, se mnou* apod.

Předložka z/ze se pojí s **2. pádem** (z koho, čeho?), např.: *z nás, z domu, ze všeho, ze dřeva* apod.

Poznámka: v případě, že chceme rozlišit směřování z povrchu pryč od směřování zevnitř, můžeme ve spojení s 2. pádem užít i předložku **s/se**, např.: *sundat klobouk s hlavy, vzít knihu se stolu, stékat se střechy* apod.

Pozor:

předložka **s** se v knižních výrazech jako *být s to, kdo s koho* pojí se **4. pádem**.

Pamatujte si:

Psaní zájmena **s sebou** (s předložkou) a **sebou** (bez předložky) – *příklady:*
Vzali nás **s sebou** na výlet. (znamená jít **s nimi**) x Kapr **sebou** házel. (znamená **házel tělem**)

Cvičení

Doplňte předložky **s/se** a **z/ze**.

1.

mluvit __ spaní, loučit se __ přáteli, odejít __ školy, cesta __ kina, tryskat __ země, promluvit __ kamarádem, vyrovnat se __ neúspěchem, běžet __ kopce, sesadit __ trůnu, hrdina __ románu, soucit __ nemocným, útěk __

vězení, spokojit se __ průměrem, dívat se __ okna, výrobek __ skla, padat __ kola, kdo __ koho, vytáhnout __ skříně, křičet __ okna, jít __ námi, vyjít __ lesa, zpívat __ radostí, dopisovat si __ svými známými, káva __ smetanou, polévka __ drobů, chléb __ máslem, odjet __ domova, nést si __ sebou svačinu

2.

porada __ rodiči, pocházet __ venkova, radost __ dárků, setkat se __ přítelem, sejde __ očí, sejde __ mysli, pozdrav __ výletu, __ poslední doby, __ srdečným pozdravem, vrátit se __ Prahy, slevit __ nároků, __ nezbytných výdajů, kráčet __ dobou, souhlasit __ tatínkem, __ naší pomocí, hlasy __ rádia, mluvit __ cesty, strhnout __ mzdy, zásoby __ ložiska, počítat __ výhrou, __ jednoho na druhého, __ dne na den, číst __ důrazem, tančit __ všemi, __ sousedovy zahrádky

3.

Poškozené knihy se v knihovnách stahují __ oběhu. Viděl jsi film Spadla __ nebe? Lidová slovesnost přecházela po staletí __ generace na generaci. Jablka __ sousedova stromu chutnají nejlépe. Na výlet do hor se vydal __ nedostatečným vybavením. Vzali si __ sebou jen to nejnutnější. Měla radost __ každé maličkosti. __ takovou u mě nic nepořídíš. V noci __ neděle na pondělí vydatně sněžilo. Musíš se na věc dívat také __ jiné stránky. Všichni se vrátili __ výletu __ dobrou náladou. Pozor, pojedeme __ kopce! Ve sněhové bouři osamělý lyžař sešel __ cesty a zabloudil. __ pomocí Horské služby se ho podařilo zachránit. Chlapec __ sebou ve spánku celou noc házel. Umyj si bláto __ bot. Léčivý pramen vyvěral __ skály. __ země trčel rezavý drát. Lékař jí vyndal třísku __ ruky. Všechny starosti pusť __ hlavy.

Kompletní nabídku titulů naleznete na
www.albatrosmedia.cz